

Ainueraren espezialistarik hobere-
netakoa, orain dela 11 urte ematen di-
tu Suzukok ainuerazko eskolak Uni-
bertsitatean; eta hizkuntza horri bu-
ruzko azterlanak, 1955-an hasi zituen.
Aurten pozik omen dago, bere eskola
horietan inoiz baino talde handiagoa
duelako: 30 ikasle. Eta hauen artean,
gure adiskidearen pozgarri, beren
herri-hizkuntza berreskuratu nahi du-
ten hiru ainutar emakume gazte: «de-
nak etxeko-andreak», Suzuko Fuku-
da-ren hitzez esateko.

«Ainu» herri honetaz, nor ardurat-
zen da Euskal Herrian? Edo-ta, Euro-
pa osoan? Inor gutxi, noski. Izen hori
daraman herririk dagoenik ere, zen-
batek ote daki gure artean? Nork ote
dakike, beraz, herri bitxi horretaz ge-
hien dakien pertsona, euskaltzale eta
euskaldun porrokatu bat denik, nahiz
jaiotzaz Euskal Herriko alaba ez izan?

Halere, «pueblo isla», eta antze-
koak, aipatzen direnean (alegia, ja-
torri-lotura garbirik erakusten ez du-
ten herriak), bi adibide eman ohi dira
normalean: Euskal Herria bata, Euro-
pa-ri dagokionez; eta ainu-herria bes-
tea, Asia-ri dagokionez.

Azkeneko Negu-Olinpiadak Sap-
poro-n ospatu zirenean (Japonian,
beraz), eta oker ez banago, noiz-e-
do-behin (nahiz ez askotan) Hokkaido
uharteko biztanle zaharrak aipatu zi-
ren: bertako ainutarrak. (Sapporo ho-
ri Hokkaido-ko hiriburua da, eta
1.010.000 biztanle ditu). Egia esan,
zenbat diren erantzutea ez da erraza;
hizkuntza galdu ala, ainutarrek ez
baitute beren burua ainutzat jotzen.

Ainutar aitortu, gainera, zertarako?
«Japoniarrak gara, eta kito» esango
balute bezala.

Ainutarrak, halere, zuriak dira lar-
ruz: eta ez Asia-ko herri horien mult-
zokoak. Ainutarrak Japongo indioak
baitziren, erabat; beren gizarte-egoe-
raz Ipar Ameriketako Lakota, Hopi

Ainutarrak

Orain dela lau urte ezagutu nuen,
japoniar euskaltzalea. Frantses eta inge-
s arauera izendatuz gero, S. Tamura deitu
izenaren arauera aipatuko dugu: Suzuko
adiskideak!

Geroztik, noizienka bederen, Tokyo
bidali ohi dit Suzukok, euskara zehatza
beste, hemengo aberkide asko lotsatu
izkiriatsen eta bai mintzatsen.

Eta bere bihozmin etengabe eta ma-
herrian ainu hizkuntza galdu zaigu. Herri
politia. Baina ez zuen dirurik ekarri. Herri
zarama bezala».

*Ainutarrek oso luze zeramatzaten bai ilea bai bizarra; eta, itxuraz, europatarrak direla
pentsa daiteke.*

tsuntsitu

Txillardegi

l-ko Biltzarrean, Suzuko Fukuda
eidetik jokatu z gero, eta senarraren
argenuke. Hemen, halere, jatorrizko
kuda, beraz. Ongi iritziko al dio gure

libertsitatetik, bere ikerlanen berri
erartsez idatzirik. Suzukok, besteak
zmoduan ikasi baitu euskaraz, bai

alenaz mintzo da eskuarki: «Gure
za polit polita zen. Euskara bezain
rik bota nahi zuten gure aurrekoek,

edo Navaho-tarren anaia bizkiak. Etni
txiki bat, ehun miloitako itsasoan gal-
dua.

Bizi ere, orain dela oso gutxi arte,
indioak bezalaxe bizi izan dira Hok-
kaidon eta Sakhalinen (Japon-go hiri-
tar haiek, eta URSS-eko hiritar beste
hauek): oihalezko dendatan, «herris-
ka» txiki-txikiak osatu ohi zituzten: 15
edo 20 denda elkaturik bakoitzean, ez
gehiago. Erlijioari buruz animismoan
bizi ziren, hartz sakratua gurtzen zu-
telarik (baita jaten ere). Bizimodua
lortzeko, ihizeaz eta arrantza baliat-
zen ziren; zura harrigarriri lantzen
zutelarik. Japoniarren kontra borroka
egiteko, iskilu beldurgarririk ez ainu-
tar gizarajoe: arkuak eta geziak, bes-
terik ez, Ameriketako indioak bezala-

xe, mozkorrak omen ziren oso, zikinak
oso, eta axolakabeak arrunt. Bizartsu
eta iletsu, larruaz zuri, sudur-motz, txit
eskualde hotzetan bizi ziren (Sakhalin
eta Hokkaido Ekialde muturreko Si-
beria-ren parean daude).

Zenbat ziren? Hona hemen Suzuko
Fukudak eman dizkigun kopuruak
(1967):

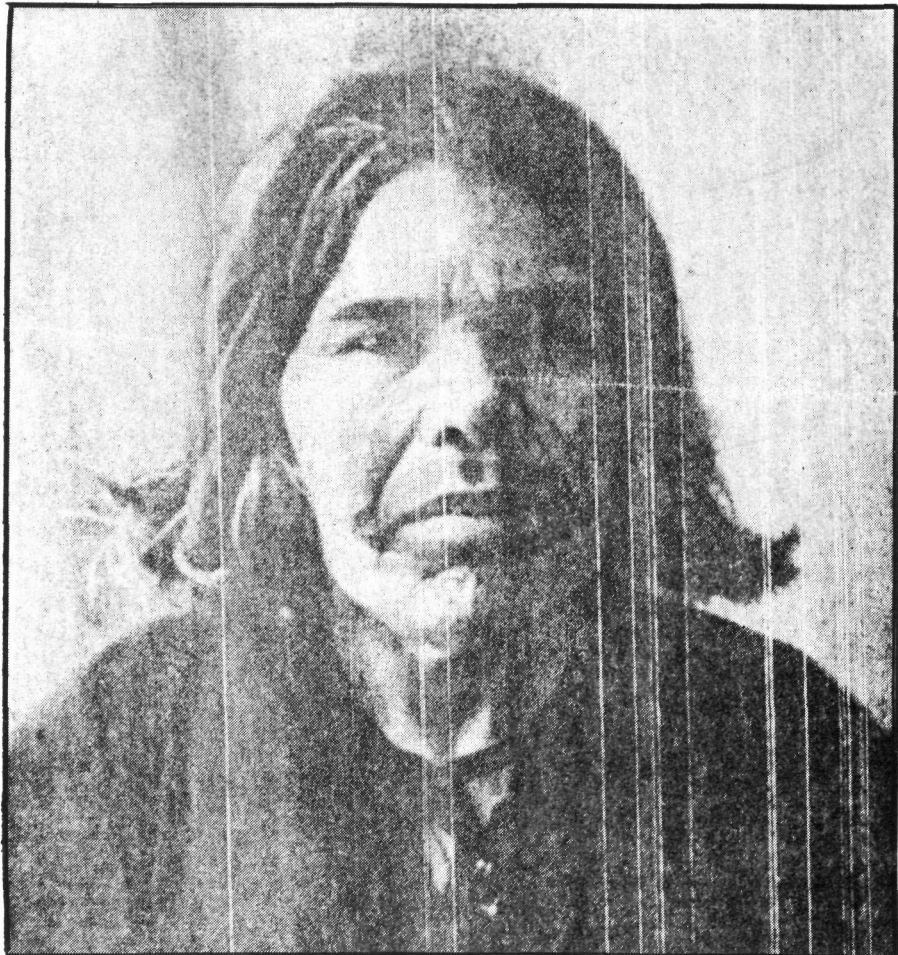
Hokkaido: 15.000 ainutar

Sakhalin: 1.600”

Shikotan: 90” (Kurile-uharteetan)

Hain zuzen ere, interes ekonomiko-
rik ez zeukaten eskualde urrunetan
bizi zirelako libratu ziren txikiziotik
eta etnozidiotik XX. mendera arte.

Suzuko Fukuda adiskideak, dena
dela, bukatutzat ematen du asimila-
kuntza: «Orain dela hoge ta bost urte
(1958) —ni ikaslea nintzenean— ainu
(«gizaki» esan nahi du ainueraz) zahar
batzuk erabiltzen zuten... Orain dela
ehun urte, ainu denek erabiltzen zuten
beren hizkuntza, eta gutxi zekiten
japonesa. Baina gaur egun ez du inork
ainueraz hitz egiten. Denek japonieraz
egiten dute. Hamar baino gutxiagok
dakite ainuera (ondo ere ez), eta txiki-
tan entzuten zituzten kantak eta kon-

— Ainutarren arteko ohore nagusia bizar eder luzea izanik, emakumeek bigotea pintatu ohi
zuten, foto honetan ikus daitekeen bezala.

dairak gogoan dauzkate batzuk. Hoik kasetan eta bideoan grabatu ta aztertu nahi ditugu».

Beste edozein lekutan bezala, dialektotan zatiturik erabiltzen zen ainuera mende honen haseran; eta erabilpenetik urte hauetantxe irten arte. 1955, 1956 eta 1957-ko udetan egindako dialektologi-inkesten garaian, zortzi hizkera-mota ikertu zituen Suzuko Fukuda-ren taldeak: horietako zazpi, Hokkaido-uhartean (zeuden 13-en artean); eta beste bat Sakhalin uharteko hegoaldean (zeuden seien artean). Kurile-uharteetako ainuera kontutan hartzeko, Soya-koa hartu

zuten, lehenagoko lan baten arauera.

Suzukok adierazten duenez, denak suntsitu dira azkeneko hogeitau urte hauetan; eta Lejoa-n egon zenean ere, «hildakotzat» jo zuen ainuera. Sakhalin eta Kurileetan egoera ez omen da hobe (eta ainutar gutxiago zegoen han).

Ainuera, halere, toponimiaren bidez jakin daitekeenez, zabalera handiko hizkuntza izan zen aspaldiko denboretan: Hokkaido eta Sakhalin-erantz gain, ainuera mintzo bide zen Hundshu-ko Iparraldean, Kurileetan barrena, eta are Kamchatka-raino ere. Herri horiak Asian behera zabaltzean,

ordea, bitan ebaki bide zuten herri zurien asiar lurraldea: eta ainutarrak indo-iraniarrendik etenda gelditu ziren. Erromatar inperio zaharrean eslabiarrek errumaniarrak besteengandik berex utzi zituzten bezalatsu. Ainutarren kasu bitxia azaltzeko bide hoberik ez bide dago; nahiz-eta ainuera multzo indo-europeo horren atala dela frogatzea oso zaila izan.

Suzuko Fukuda-ren ikerlanek, dena dela (ik. Iker 2, Euskaltzaindia, 1983: «Syntactic patterns of position nouns in Japanese, Ainu, Canadian Eskimo and Basque»; 583-597), bide beretik bultzatzen dute: badirudi ainuerak Asiako hizkuntza zaharrekin, are euskararekin ere, lotura bitxiak dituela.

Joanak joan, halere; eta ainutarrak gesaldu egin dira Japonian.

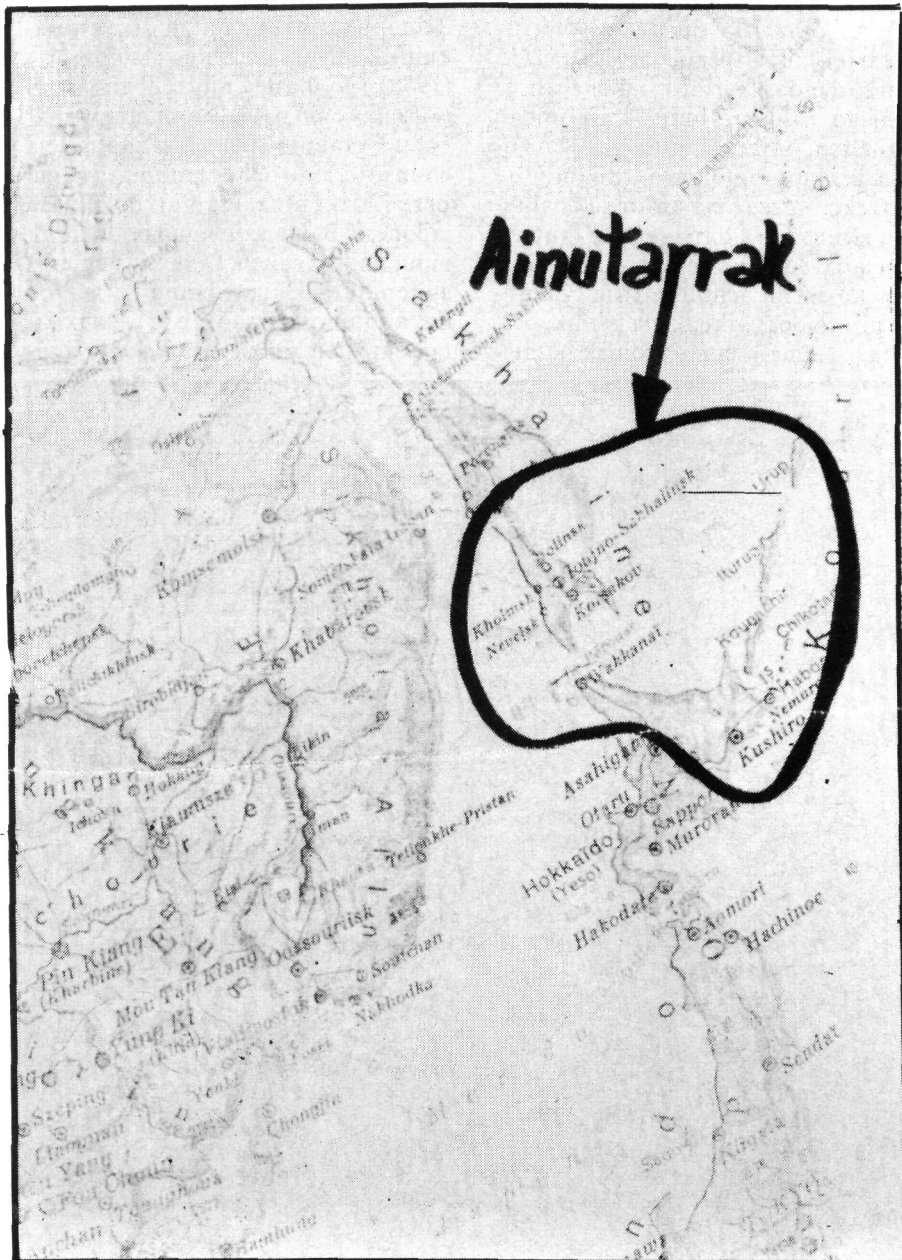
Hizkuntzalarien eta etnologilarien jarrera salatzen du Suzukok: «Azterketa bakarrik egiten zuten, landareak aztertzeke moduan». Baita ainutarren beren geldikeria: «Ainu batzuk esan zuten triste zeudela, baina ez ziren saiatu tristura hori kentzeko... Ainu semealabek ez dute beren aitona-amonon hizkuntza ikasi nahi». Baina ainutarren jokabidearen kakoa garbi ikusi du Suzukok: «Ainuerak ez du dirurik ekartzen... Hobeto bizitzeko, pertsona inportanteagoa izateko, jaiotzako japonosedun balitz bezala portatu beharra zeukan, eta gogoz utzi zuen bere hizkuntza».

Gazteen artean, halere, zerbait berri sortzen hasia bide da: «Gaur egun, ainu gazte batzu haserre daude. Japoniaren inperialismoak ainuei lurra, ohitura eta hizkuntza kendu zaizkiela diote. Hori egia da. Baina orain dela 50 urte, oraindik posibilitaterik zeukate-nean, ez zuten borrokatu beren lurra, ohitura eta hizkuntza gordetzeko. Ez ziren saiatu beren hizkuntza erabiltzen, ez eta umei erakusten».

«Beranduegi», dio gure adiskideak. Baina Euskal Herrian gauza bera ez dela gertatuko uste du: «Harrigarria da guretzat zuek zuen hizkuntza hainbeste maite duzuela... «Zuek erdera ikasi duzue, baina euskaraz ere egiten duzue. Hori da nik «maitasuna» deitzen dudana. Bihotz-bihotzezko sentimendua baino zerbait gehiagokoa».

Aurten 49 urte egin dituen japoniar ainuzale eta euskaltzale fin eta jakintsu honek, euskaldunen eskerrona me-rezi du benetan.

Artikulu honek helburu hori du; eta hiru ainutar etxeoandre jator horiei ere adiskidetasunezko mezu hau hel eraztea eskertuko genioke Suzuko-ri.

Mende honetan, hiru eskualdetan bizi izan dira Ainutarrak: Hegoaldeko Sakhalin-en, Hokkaido-ko Ipar eta Ekialdean, eta azkeneko Kurileetan. Toponimiaren bidez, ordea, Kamchatkan eta Ipar-Japonen ere egon zirela ageri da.